

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΕΙΚΟΣΑΕΤΙΑ 1964-1984

ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

Από τον Καθηγητή
ΦΑΝΗ Ι. ΚΑΚΡΙΔΗ

ΙΩΑΝΝΙΝΑ 1984

ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

Από τον Καθηγητή
ΦΑΝΗ Ι. ΚΑΚΡΙΔΗ

Γιάννινα 13-10-84

Κύριε Πρύτανη,

γιορτάζουμε τα εικοσάχρονα του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, ενός πανεπιστημίου που γεννήθηκε σε μια καλή στιγμή της πρόσφατης ιστορίας μας, όταν η δίκαιη και ιστορικά εδραιωμένη απαίτηση των Ηπειρωτών να αποκτήσουν ανώτατο εκπαιδευτικό ίδρυμα στον τόπο τους συναντήθηκε με την ευαισθησία και την αποφασιστικότητα ενός άξιου πολιτικού ηγέτη. Η πρώτη σήμερα τιμή ανήκει στο Γεώργιο Παπανδρέου, πρωθυπουργό, που είχε μέσα του το πάθος για την παιδεία, εξαιρετικούς συνεργάτες δίπλα του, και γύρω του την αγάπη του λαού να τον στηρίζει. Θα ακούσουμε μαγνητοφωνημένο το χαιρετισμό του στα εγκαίνια της Φιλοσοφικής, στις 7 Νοεμβρίου 1964, σε αυτήν εδώ την αίθουσα:

Σεβασμιώτατε, αγαπητοί μου φίλοι, επίσημοι και ανεπίσημοι

Απόψε δεν είναι εγκαίνια· είναι μυσταγωγία. Δοκιμάζω βαθυτάτην συγκίνησιν. Οφείλομεν το αίσθημα αυτό κατά πρώτον λόγον εις τους καθηγητάς τού Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

Μας εδονήσατε με την επαγγελίαν σας. Δεν ήλθατε ως καθηγηταί, ήλθατε ως απόστολοι και εδονήσατε την ψυχήν μας. Ο τρόπος με τον οποίον ωμιλήσατε, κατ' ούσίαν εξωμολογήθητε, εδημιούργησεν όχι ελπίδα, όχι πεποίθησιν· εδημιούργησε πίστιν, όχι δια την ευδοκίμησιν — δια την δόξαν της Φιλοσοφικής Σχολής Ιωαννίνων.

Αγαπητοί μου φίλοι,

Το πνευματικόν γεγονός δεν είναι κατά πρώτον λόγον πνευματικόν. Είναι κατά πρώτον λόγον ψυχικόν γεγονός. Χωρίς ψυχικόν πάθος, δεν κινείται το πνεύμα. Μόνον εμπειρικά λειτουργία είναι δυνατά χωρίς ψυχικόν πάθος. Δια τούτο τότε μόνον η παιδεία ημπορεί να ευδοκιμήσῃ, όταν αι ψυχαί δονηθούν.

Και αισθάνομαι ότι αυτή είναι η μεγάλη υπηρεσία, την οποίαν έχομεν προσφέρει εις την εποχήν μας. Δεν είναι απλώς το γεγονός αυτών των σταθμητών

υπηρεσιών: δωρεάν παιδεία, επομένως οικονομικόν θέμα· προσθήκη ετών, επομένως χρόνος μαθήσεως. Αυτό έχει σημασίαν, αλλά αυτή είναι δευτερεύουσα. Η μεγάλη σημασία είναι, ότι η υπόθεσις της παιδείας με αυτάς τας επαγγελίας έγινε η πρώτη ηθική αξία του τόπου. Αισθάνονται πλέον οι γονείς και τα τέκνα των, επίσημοι και ανεπίσημοι, ότι πρώτη είναι η παιδεία. Πρέπει να προηγηθή η εκπαιδευτική αναγέννησις, δια να επακολουθήσῃ η οικονομική και η εθνική αναγέννησις. Και όταν γίνῃ κοινή συνείδησις, ότι πρώτη αξία είναι η παιδεία εμπνεομένη από το ψυχικόν πάθος, τότε θα ἔλθῃ η αναγέννησις.

Εἰς τον σημερινόν αἰώνα ὅλος ο κόσμος ἔχει γίνῃ μία πολιτεία. Ἐχουν κατ' ουσίαν καταργηθῆ τα σύνορα. Καὶ τα σύνορα τα γεωγραφικά και τα σύνορα τα πνευματικά: τα πνευματικά ενδιαφέροντα εἶναι κοινά. Δοιούμεθα ὅλοι σήμερον εἰς ὅλον τον κόσμον ἀπὸ τα ἴδια θέματα. Ἰδοὺ διατὶ το βάρος του ποσοῦ εἰς την εποχὴν μας ἔγινε δεύτερον· το βάρος της ποιότητος ἔγινε πρότον. Δεν υπάρχουν σήμερα μεγάλα και μικρά κράτη. Υπάρχουν μικροὶ και μεγάλοι ἄνθρωποι. Αυτὴ εἶναι η μεγάλη προσφορά της εποχῆς μας εἰς την Ελλάδα. Διότι εἰς τον ἀγῶνα του ποσοῦ δεν ανταποκρινόμεθα· εἰς τον ἀγῶνα της ποιότητος το αποφασίζομεν. Καὶ αὐτὴ εἶναι η μεγάλη ἀποστολὴ μας.

Ἡ κυβέρνησις αισθάνεται εὐτυχῆς, διότι ἠδυνήθη να εγκαινιάσῃ την Φιλοσοφικὴν Σχολήν. Πλανᾶται εἰς την ἀτμόσφαιραν η ἀμφιβολία και καταβάλλεται προσπάθεια να δεσμευθῆ ὑπόσχεσις, ὅτι η Φιλοσοφικὴ Σχολὴ δεν θα παραμείνῃ μόνη, ὅτι θα υπάρξῃ συνέχεια. Ὅσοι ἀνησυχῶν και ἐπιθυμοῦν να ἔχουν προσθέτους βεβαιώσεις παρακαλοῦνται να καθησυχάσων. Εἶδατε δια την ἄμεσον λειτουργίαν και της μίας Σχολῆς πόσαι δυσκολαὶ υπῆρξαν. Αὐτὸ πρέπει να δικαιολογήσῃ, διατὶ δὲν ἔγιναν ἀμέσως Σχολαὶ περισσότεραι. Ἀλλὰ ὑπάρχει μιὰ ἄλλη μεγαλυτέρα ἐγγύησις δια το μέλλον: το μέγα γεγονός εἰς την ζωὴν και εἰς το Πανεπιστήμιον εἶναι η γέννησις· η ἀνάπτυξις θα ἀκολουθήσῃ. Εἴτε ημεῖς το υποσχεθῶμεν, εἴτε ὄχι, σας παρέχω την βεβαιότητα, και δεν διακινδυνεύω την πρόβλεψιν: ἀθροῖαι θα εἶναι αἱ υποσχέσεις ἀπὸ ὅλας τας πλευράς.

Ἀγαπητοὶ μου φίλοι,

Εἶναι πράγματι μία μεγάλη ὥρα και δια την ἑλληνικὴν παιδείαν και δια την Ἑπειρον και δια την πόλιν των Ἰωαννίνων η θεμελίωσις του νέου Πανεπιστημίου. Εἶμαι εὐλικρινῶς εὐτυχῆς και ἐγὼ και οἱ συνεργάται μου εἰς την Κυβέρνησιν, ὅτι με την πρωτοβουλίαν μας, με την ἀνταπόκρισιν των καθηγητῶν του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης ἔχομεν την εὐτυχίαν να εγκαινιάζομεν σήμερον την λειτουργίαν της Φιλοσοφικῆς Σχολῆς. Καὶ δοκιμάζομεν αὐτὴν την βαθείαν συγκίνησιν, η οποία δονεῖ ὅλους τους ἀληθινούς ἀνθρώπους, ὅταν αισθάνονται ὅτι αὐτοὶ παρέχονται, ἀλλὰ θεμελιώνουν το μέλλον που ἔρχεται, θεμελιώνουν την ζωὴν του μέλλοντος.

Επαναλαμβάνω την έκφραση της χαράς μου αλλά και την έκφραση της ευγνωμοσύνης μου δια την αναγνώριση της αξίας της προσφοράς. Όχι διότι η αναγνώρισις της ευγνωμοσύνης αποτελεί δι' ημάς πρώτην υπόθεσιν, αλλά διότι η εκδήλωσις της ευγνωμοσύνης επιβεβαιώνει εις πόσον βαθμόν και σείς τιμάτε το έργον και θα το προσιατεύσετε εις το μέλλον. Διότι η ιδική σας προστασία είναι η πρώτη εγγύησις δια το μέλλον.

Επαναλαμβάνω την ευγνωμοσύνην μου και προσθέτω εις τας ευχαριστίας μου και τα συγχαρητήριά μου προς τους διακεκριμένους καθηγητάς του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, και συνοδεύω το νέον Πανεπιστήμιον με τας θερμότερας ευχάς μου δια το μέλλον.

Ήταν πολλαπλά σοφός ο «Γέρος της Δημοκρατίας», και βέβαια είχε δίκιο, όταν πρόβλεπε ότι γρήγορα δίπλα στη Φιλοσοφική Σχολή θα έρχονταν να προστεθούν και άλλες, για να απαρτιστεί το Πανεπιστήμιο. Την ίδια εκείνη μέρα είχε μιλήσει και ο Υφυπουργός Παιδείας, ο Λουκής Ακριτάς — Κύπριος· ζωντανή είναι η μνήμη του. όπως ζωντανή μένει και η μνήμη του Ευάγγελου Παπανούτσου, που ήταν τότε Γενικός Γραμματέας στο Υπουργείο Παιδείας. Μας επισκέφτηκε τις πρώτες μέρες των μαθημάτων, και μας μίλησε με τον απλό ζεστό λόγο που τον χαρακτήριζε: «από τούτη τη Σχολή», είπε στο τέλος, «απεριμένουμε να διαμορφωθεί ένας νέος τύπος φιλόλογου» — και μας άφησε βαρύ χρέος να πραγματώσουμε το όραμά του. Και ακόμα ας θυμηθούμε την επίσκεψη του Υφυπουργού, μετά το θάνατο του Ακριτά, Γεωργίου Μυλωνά, την άνοιξη του '65. Πολιτευτής Ιωαννίνων, και εκπροσωπώντας την Κυβέρνηση, ο Γεώργιος Μυλωνάς διάλεξε, αντί για οτιδήποτε άλλο, να δώσει στους φοιτητές μας ένα μάθημα πολιτικού ήθους: «οι κυβερνήσεις, ως έκφραση μιας συγκεκριμένης εποχής», είπε, «περνούν, όπως και τα πολιτικά πρόσωπα έρχεται η ώρα να αντικατασταθούν από άλλα· όμως τα πανεπιστήμια μένουν, γιατί οι αξίες που υπηρετούν στέκουν πάνω από τη φθορά του χρόνου, και το κάθε τι καινούριο δεν καταργεί το παλιό, αλλά έρχεται να προστεθεί στον πνευματικό πλούτο που θησαυρίζει ο άνθρωπος μέσα στους αιώνες». Τα θυμίζουμε όλα αυτά, γιατί το ένα με το άλλο τα λόγια τους προσδιορίζουν το κλίμα και συνθέτουν την ιδεολογική αφετηρία του Ιδρύματος: «Μέσα εις την καθολικήν προσπάθειαν δια μίαν πνευματικήν αναγέννησιν της πατρίδος μας, εις μίαν ώραν τόσο κρίσιμον και αποφασιστικήν, εις μίαν ώραν κατά την οποίαν ό,τι καλύτερον έχει ο τόπος μας στρατεύεται δια να δημιουργήση μίαν καλύτεραν αύριον» (η διατύπωση είναι του Λουκή Ακριτά) — οι πρώτοι εργάτες του πανεπιστημίου μας άκουγαν έναν αστερισμό από φωτισμένους πολιτικούς να μιλούν για το προβάδισμα της πνευματικής ποιότητας απέναντι στην υλική ποσότητα, για την ανάγκη της ανανέωσης στην εκπαιδευτική μας πραγματικότητα, και για τις αιώνιες αξίες που υπηρετεί και προάγει η επιστήμη — και ρίχτηκαν στη δουλειά.

Ρίχτηκαν στη δουλειά και δούλεψαν ασταμάτητα, γιατί ήταν οι απαιτήσεις πολλές, και λιγοστά τα μέσα. Ήταν πάνω από όλα το μορφωτικό έργο, που γινόταν στη μια και μοναδική μας αίθουσα (αυτήν εδώ) και οι διακόσιοι δέκα έξι πρώτοι φοιτητές μας έρχονταν όλοι — και αν κάποιος έπρεπε να λείψει, και για μιαν ώρα, ερχόταν και μας το έλεγε από πριν, με λύπη. Πέντε καθηγητές (δύο του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, τρεις με σύμβαση), μια διδασκάλισσα, ένας συνάδελφος της Φυσικής Αγωγής και μια βοηθός την κράτησαν την πρώτη χρονιά, και παράλληλα ξεκίνησαν τις αγορές των «επίπλων και σκευών», από τα μολύβια ως τα θρανία, τις βιβλιοθήκες και τα πρώτα βιβλία — έργο δύσκολο χωρίς οικονομική υπηρεσία και χωρίς διοικητικούς υπαλλήλους άλλους από μιαν αποσπασμένη καθηγήτρια της Μέσης, την κυρία Γραμματεία, όπως τη λέγαμε.

Τη δεύτερη χρονιά μετακομίσαμε στο κτίριο που προοριζόταν για τις τεχνικές σχολές, αλλά τελικά έμεινε δικό μας: την τρίτη χρονιά, το 1966 /7 πρωτολειτούργησε η Φυσικομαθηματική Σχολή. Το Πανεπιστήμιο μεγάλωνε, μαζί του και οι έγνοιες μας: έγνοιες που ξεκινούσαν πάλι από τα μαθήματα και τις εξετάσεις, αλλά έφταναν και ως την ηλεκτρική εγκατάσταση, που τραβούσε υγρασία, και την αποχέτευση, που κάθε τόσο πλημμύριζε την αυλή — τα Γιάννινα είναι βροχερός τόπος, και το κτίριο ακουγόταν πως είχε αρχικά σχεδιαστεί για την Ιεράπετρα της Κρήτης. Όμως πηγαίναμε καλά: τα ράφια στις βιβλιοθήκες γέμιζαν βιβλία, τα καθίσματα στις αίθουσες και στα σπουδαστήρια φοιτητές: το εστιατόριό μας οργανώθηκε, πρώτα στα «Καλαμάκια», ύστερα μέσα στο κτίριο, εκεί που βρίσκεται και σήμερα: συνάδελφοι εκλέγονταν και έρχονταν να εγκατασταθούν στην πόλη, που καθημερινά άλλαζε πρόσωπο, όλο στο καλύτερο. Με αισιοδοξία προσμέναμε να ξεκαθαρίσει ο πολιτικός ορίζοντας, με τις εκλογές του '67, να εξασφαλίσουμε και να επιταχύνουμε την ανοδική μας πορεία. «Λίγες βροχές ακόμα», λέγαμε, «και θα μπει η άνοιξη για καλά». Είναι τότε που πλάκωσε ο χειμώνας.

Κύριε Πρύτανη,

δε νομίζω ότι λαθεύει όποιος διαπιστώσει ότι τα μηνύματα του '63-'65 υπόσχονταν πολλά για την προκοπή της Ελλάδας, και πως ακριβώς γι' αυτό, για να μη φτάσει η άνθιση στην καρποφορία, ορισμένα κέντρα αποφάσισαν να κατασκευάσουν, και άλλα συμφώνησαν να ανεχτούν, κρυφά και να ευνοήσουν, την ανωμαλία. Το πραξικόπημα μας βρήκε απροετοίμαστους και μας μούδιασε. Δεν την περιμέναμε τέτοια συμφορά, και δεν το πιστεύαμε πως θα κρατούσε τόσα χρόνια — ούτε οι φοιτητές μας, που την 21η Απριλίου μίλησαν ελεύθερα και τραγούδησαν τον Ύμνο, πριν διαλυθούν, ούτε κανείς άλλος. Η εφτάχρονη νύχτα έπεσε με τη σκιά της βαριά πάνω στο Πανεπιστήμιο:

μας στέρησε συνεργάτες, τους καλύτερους, μας επιβάλαν άλλους, ανεπιθύμητους, τιμώρησαν τις ελεύθερες και αντάμειψαν τις δουλικές φωνές. Το χειρότερο: με τη βία και την καταπίεση μας έβαλαν όλους σε δοκιμασία —

*ἤμισυ γὰρ τ' ἀρετῆς ἀποαίνονται εὐρύοπα Ζεὺς
ἀνέρος, εὐτ' ἂν μιν κατὰ δούλιον ἤμαρ ἔλθῃσιν.*

[Αλήθεια, τη μισή ο βροντόλαλος ο Δίας αξιά του ανθρώπου / του παίρνει απ' τη στιγμή που επλάκωσε γι' αυτόν σκλαβιάς ημέρα. — ρ 322-323]. Άντεξαν οι πιο πολλοί: όμως είδαμε και ανθρώπους γύρω μας να παραμορφώνονται μέρα με τη μέρα, στο τέλος να τριγυρνούν και να γρυλίζουν σαν ρινόκεροι. Από το επίσημο βήμα του Πανεπιστημίου μίλησαν δεσμοφύλακες σαν το Λαδά και το Γεωργαλά — βρέθηκαν πανεπιστημιακοί να τους καλοδεχτούν και ακροατήρια να τους χειροκροτήσουν. Μέσα σε αυτό το κλίμα θα τοποθετήσουμε και την τυπική ίδρυση του Πανεπιστημίου, το 1970, μια χρονολογία που καλά κάνουμε και την αγνοούμε. Παράλληλα, πολύ νωρίς άρχισε στους φοιτητές και στο διδακτικό σώμα να σχηματίζεται και να κινείται το αντιστασιακό μέτωπο. Βασικά του χαρακτηριστικά ήταν η ενότητα, πέρα από τις ιδιαίτερες πολιτικές πεποιθήσεις, και η αισιοδοξία: ξέραμε τί θέλαμε, δουλεύαμε για να το πετύχουμε, και ήμαστε βέβαιοι πως αργά η γρήγορα θα ξεμερώσει. Στις 14-1-72, έναν και παραπάνω χρόνο πριν από την ηρωική κατάληψη της Νομικής Σχολής και του Πολυτεχνείου στην Αθήνα, οι δημοκρατικές δυνάμεις του Πανεπιστημίου, με αφορμή την πειθαρχική δίκη ενός καθηγητή, κατακλύζουν το κτίριο, βροντοφωνάζουν συνθήματα της λευτεριάς και προπηλακίζουν τις χουντικές αρχές, τους 'κριτές' που δε βρίσκουν πόρτα να φύγουν. Και οι παρόμοιες εκδηλώσεις πύκνωσαν, όταν σε λίγο καιρό πήρε να συνεδριάζει και το πειθαρχικό συμβούλιο των φοιτητών, όταν μας ήρθε ο απόηχος της Νομικής και του Πολυτεχνείου, όλο και με μεγαλύτερη ένταση, ώσπου η καταστροφή στην Κύπρο εξαγόρασε την πολιτική μας ελευθερία.

Η εποχή που ακολούθησε ήταν κρίσιμη, αλλά δεν έφερε την ανανέωση που περιμέναμε. Μπορεί η Συντακτική πράξη της 3ης Σεπτεμβρίου '74 να έδωσε τη δυνατότητα σε ένα Ειδικό Πειθαρχικό Συμβούλιο να απομακρύνει από τα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα τους πιο κραυγαλέους υποστηρικτές τής δικτατορίας: μπορεί για ένα μικρό διάστημα η φωνή των φοιτητών να ακουγόταν όχι στο προαύλιο μόνο και στις συνελεύσεις, αλλά και στις Πρωτανείες και στα γραφεία των Υπουργών — αυτές οι νίκες ήταν μικρές. Στην πραγματικότητα το φοιτητικό κίνημα δεν μπόρεσε να ξεκαθαρίσει, να προβάλλει και να πετύχει τους απώτερους στόχους του. Οι δυνάμεις του διασπάστηκαν, όταν, πολύ γρήγορα, η μεγάλη σημαία του αντιδικτατορικού αγώνα αντικαταστάθηκε από τις κομματικές κονκάρδες, και η απογοήτηση — ή η απόγνωση; — έκα-

νε να κυριαρχήσουν, για ένα μικρό αλλά κρίσιμο πάλι διάστημα. οργανωμένες ανεραμάτιστες ομάδες, που η παρουσία τους αποπροσανατόλισε, τελικά και δυσφήμιζε τους φοιτητικούς αγώνες. Δε γίνεται να μη θυμηθούμε τις τρικυμισμένες διαδηλώσεις και τις δικαστικές περιπέτειες, μετά το '74, τότε που αγωνίζονταν και δικάζονταν τα ίδια ακόμα πρόσωπα που είχαν διωχθεί, καταδικαστεί και φυλακιστεί από τη δικτατορία, αλλά το ίδιο πρέπει να θυμάμαστε και τις θλιβερές ώρες του '77, όταν φοιτητές θέλησαν και μπόρεσαν να διακόψουν με τη βία τον ευρτασμό της 25ης Μαρτίου — και ήταν τότε Πρύτανης ένας από τους απολυμένους της δικτατορίας. Σε αυτή την περίοδο τα μεγάλα πολιτικά και ιδεολογικά αιτήματα παραμερίστηκαν, για να προβληθούν μικρόψυχες συνδικαλιστικές, ας τις πούμε, διεκδικήσεις — και οι κυβερνήσεις βιάζονταν, τουλάχιστον τα πρώτα χρόνια, να τις ικανοποιήσουν, σε βάρος της ποιότητας του μορφωτικού μας έργου. Παράλληλα, στον πανεπιστημιακό, αλλά και στον ευρύτερο χώρο, η εξουσία δεν ξαναγύρισε στους πρωτεργάτες της ανανέωσης του '63-'65, ούτε δόθηκε στους πρωταγωνιστές του αντιδικτατορικού μετώπου. Η μετάβαση από την ανωμαλία στην ομαλότητα — έργο σημαντικό και δύσκολο — πήρε, στα χέρια συντηρητικών κυβερνήσεων, τη μορφή τής επιστροφής σε παλιά σχήματα, δημοκρατικά ναι, όμως ιστορικά ξεπερασμένα και ουσιαστικά ατελέσφορα.

Μιλώ για τα πανεπιστήμια. Η επιμονή των μεταδικτατορικών κυβερνήσεων να διατηρήσουν αυτούσιο, ή ελαφρά παραλλαγμένο, περισσότερο το γράμμα και λιγότερο το πνεύμα του πανεπιστημιακού Νόμου 5343/1932 τις έφερε σε σύγκρουση με την ακαδημαϊκή πραγματικότητα: με τους φοιτητές και το μέσο επιστημονικό προσωπικό, που αναζητούσαν τα δικαιώματά τους στην ανανέωση, αλλά και με τους καθηγητές, όταν δεν οχυρώνονταν πίσω από την έδρα, για να μη βλέπουν και για να μην ακούν τα μηνύματα των καιρών. Τα μέτωπα παγιώθηκαν, και η μάχη ήταν σκληρή. Μας κόστισε χιλιάδες ώρες διδασκαλίας και μάθησης: μας υποχρέωσε, και τα δύο στρατόπεδα, να αναλώσουμε στον μεταξύ μας πόλεμο κόπο και χρήμα και δύναμη, που σωστό θα ήταν να χρησιμοποιηθούν για το καλό της επιστήμης και της εκπαίδευσης — κρίμα. Κρίμα τόσο μεγαλύτερο όσο οι καιροί ήταν ευνοϊκοί: το Πανεπιστήμιό μας απόχτησε, το 1977, το Χημικό του Τμήμα, και την Ιατρική του Σχολή — και είναι πάλι σωστός ο ομηρικός λόγος, ότι ένας γιατρός αξίζει [και κοστίζει] όσο πολλοί άλλοι (Λ 514) —, τα κτίριά μας στη Δουρούτη πήραν να ψηλώνουν και να ολοκληρώνονται το ένα μετά το άλλο: όμως στα Γιάννινα, όπως και αλλού, ο ακαδημαϊκός χώρος έμενε χωρισμένος, τρικυμισμένος και ανικανοποίητος. Είχαμε ξεκινήσει — το θυμόμαστε — με την επιταγή της ανανέωσης, ευχή και δώρο στα θεμέλια μας, και ακόμα, χρόνια μετά το ξεστράτισμα της δικτατορίας, αναζητούσαμε το δρόμο και δεν τον βρίσκαμε. Άραγε θα τον βρούμε τώρα; Θα μας το πει ο ομιλητής στα σαραντάχρονα.

Κύριε Πρύτανη,

πέρα από την ιστορική αναδρομή, είναι ίσως μέσα στις υποχρεώσεις του πανηγυρικού, να τιμήσει και πρόσωπα. Και πολύ θα το θέλαμε να μνημονέψουμε με το όνομα έναν έναν όσους ξεχώρισαν με την προσφορά τους μέσα στα είκοσι πρώτα χρόνια του Πανεπιστημίου μας: όχι τους καθηγητές μόνο και το άλλο μας διδακτικό προσωπικό, όσους με την επιστημόσυνη, με το ζήλο και με το φρόνημά τους έστησαν στα Γιάννινα και κράτησαν αναμμένη, μέσα στους ανέμους, την ακαδημαϊκή φλόγα· όχι μόνο τους φοιτητές, όσους άριστεψαν σε ήθος και σε γνώση, και όσους στα δύσκολα χρόνια αγωνίστηκαν και δε λύγισαν για την πολιτική μας ελευθερία, αλλά και από τους διοικητικούς υπαλλήλους όσους έκαναν σωστά τη δουλειά τους — άχαρη συχνά δουλειά — με επιμέλεια και αφοσίωση, προσφέροντας περισσότερα παρά παίρνοντας, στον κοινό μας λογαριασμό. Έπρεπε να τους θυμηθούμε και να τους τιμήσουμε ιδιαίτερα όσους ζηλιάρα μοίρα το θέλησε να μη βρίσκονται πια ανάμεσά μας, να τη χαρούν μαζί μας τούτη τη γιορτή και τις άλλες που θα'ρθουν. Τους θυμόμαστε και τους τιμούμε· είναι όμως νωρίς για μια καθολική αποτίμηση της αρετής τους. Και ακόμα — ίσως υπογραμμίζοντας ονόματα να ξεχνούσαμε μιαν άλλη μεγάλη αλήθεια: ότι τούτο μας το Πανεπιστήμιο το αναστήσαμε, το ζήσαμε και το προχωρούμε χέρι χέρι ο ένας με τον άλλον, και είμαστε όλοι μαζί συγκατασκευαστές, συνεργάτες, συνοδοιπόροι και συνυπεύθυνοι για τις καλές και για τις κακές του στιγμές, για την προσφορά και για τα κουσούρια του. Ας μνημονέψουμε μόνο θεσμούς.

Ας θυμηθούμε πρώτα να τιμήσουμε τον ηπειρωτικό χώρο: τον ουρανό που μας σκέπει, τη φύση και τα βουνά γύρω μας και τους ανθρώπους μαζί μας. Το άξιζαν οι Ηπειρώτες το πανεπιστήμιο και το απέκτησαν, και αν με τη σειρά του το Ίδρυμα βοήθησε τα Ηπειρωτόπουλα να προκόψουν, την πόλη να αναπτυχτεί από κάθε άποψη και να ευπραγήσει, αυτό δεν είναι παρά ανταπόδοση για τα χίλια μύρια καλά που μας επιφύλαξαν, όχι μόνο η Μητρόπολη, ο Δήμος ή τα επιστημονικά σωματεία και οι άλλες οργανώσεις των Ιωαννίνων, αλλά και η κοινωνία της πόλης που μας καλοδέχτηκε, και οι Ηπειρώτες ένας ένας, που μας αγάπησαν.

Ας θυμηθούμε να ευχαριστήσουμε το Πανεπιστήμιο της Θεσσαλονίκης, που πριν από είκοσι χρόνια θέλησε και πήρε πάνω του τη φροντίδα για το ξεκίνημα των δύο πρώτων Σχολών μας. Παραμερίζοντας τις δικές του ανάγκες, μας έδωσε τους πρώτους Προέδρους και τους πρώτους καθηγητές, λαμπρούς επιστήμονες, φωτισμένους δασκάλους, που με ενθουσιασμό και αυταπάρηση υπηρέτησαν το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων στην πιο δημιουργική του περίοδο.

Ας θυμηθούμε τέλος τις ελληνικές κυβερνήσεις, όσες θέλησαν να σταθούν πλάι μας, όχι από πάνω· να τις ευχαριστήσουμε για τη βοήθειά τους, την ηθι-

κή και την υλική, στο μέτρο που η βοήθεια αυτή δόθηκε απλόχερα και ανυστε-
ρόβουλα — χωρίς ελπίδες κηδεμονίας, δίχως να μας ζητούν για αντάλλαγμα
να απαρνηθούμε, ούτε για μια στιγμή, το μεγάλο όπλο, στολίδι και φυλαχτό
μας: την ακαδημαϊκή ελευθερία.

Κύριε Πρύτανη,

ο ακαδημαϊκός χώρος δεν είναι ένα ακύμαντο νησί σο-
φίας μέσα στους τρικυμισμένους ωκεανούς. Φυσικά είναι ανοιχτός στη ζωή, συ-
ζητά και προάγει τις ιδέες, μελετά την πραγματικότητα, υπηρετεί τις ανάγκες
της χώρας και των ανθρώπων που τον τριγυρίζουν, επηρεάζει και επηρεάζε-
ται από τις ιστορικές συγκυρίες, από τα πολιτικά, τα οικονομικά και άλλα δε-
δομένα της εποχής. Όμως ίσα ίσα γι' αυτό, ο ακαδημαϊκός χώρος είναι ευαί-
σθητος, και πρέπει να γίνεται σεβαστή η ξεχωριστή του φύση και θέση, οι ιδιο-
τυπίες και τα προνόμια που έχει, αν είναι να μη 'μωρανθεί', αλλά να εκπληρώ-
σει ακέραιη την αποστολή του.

Έτσι, για να τελειώσουμε με μιαν ευχή: σε έναν κόσμο ειρηνικό, σε μια
πατρίδα ελεύθερη, το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, με την αγάπη των Ηπειρω-
τών, με τη βοήθεια και το σεβασμό των ελληνικών κυβερνήσεων, να εξακολου-
θεί να υπηρετεί τον Ελληνισμό, την παγκόσμια κοινότητα και την επιστήμη,
με οδηγούς τον πατριωτισμό, την ανθρωπιά, και πάνω από όλα, την αλήθεια.